

2012. február 4-én rendezték meg a VIII. Országos Zenekari versenyt a budapesti Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola és AMI hangversenytermében, a Zuglói Zeneházban. A versenyen zenei szakközépiskolai zenekarok vettek részt Budapestről, Debrecenből, Pécsről és Szombathelyről. Két kategóriában lehetett versenyezni: A) Kamarazenekarok/szimfonikus együttesek, B) Fúvós együttesek. A zsűri az első kategóriában két első, valamint egy harmadik díjat, a fúvós együtteseknél első, második és harmadik díjat, ezeken felül egy karmesteri különdíjat osztott ki.

I Tanár úr több, mint 50 éves zenekari tapasztalattal rendelkezik, szólamvezető üttősként kezdte az Állami Hangversenyzenekarnál 1960-ban, a betvenes években pedig az Operaházban már karmesterként is fellépett.

– Az Operaházban korrepetitorként kezdtem 1969-ben, de már 1970-ben megbíztak vezénnyel, azaz a karmesteri pályám mondhatjuk, 42 éves.

I Rengeteg tapasztalattal rendelkezik tehát, amit átadhat, és aminek alapján bírálhat. Hogyan került sor a felkérésre, milyen indítatásból vállalta a zsűri elnökséget?

– Minden ilyen felkérésnek örömmel teszek eleget, de nem azért, hogy bírászkodjak, vagy magam döntsem el azt, hogy ki jó és ki nem, mert ez valójában adott a tehetséges gyerekekben. Inkább azt mondanám, engem nagyon érdekel a fiatal generáció, tehetség, különösen zenekari szempontból. Ők az utánpótlás válogatottja, a magyar zenekari kultúrának ezek a szakiskolai növendékek a tovább vívői, és rajtuk nyugszik a magyar zenekultúra jövője. Egyszerűen a kíváncsiság, a kollégák munkája is érdekel. Gyakran zsűrizek mostanában, nem

Zenekari utánpótlás

VIII. országos zenekari verseny – interjú Medveczky Ádám karmesterrel, a zsűri elnökével

mondhatom, hogy a vezénylési dolgom kevesebb volna, de több felkérést kapok ezen a területen is.

I A Kossuth díj mennyire hozható összefüggésbe ezzel? Gondolok arra, hogy az 1974-es karmesterverseny második helyezése sok megbírást is jelentett, a múlt évben kapott Kossuth díj, mint az egyik legrangosabb állami kitüntetés, ugyancsak a figyelem középpontjába állít.

– Talán inkább a sok év tapasztalata, és hogy sok helyen megfordultam koncertdobogón, Operában, egyetemen tanítok. Ami azt illeti, rögtön az első, 1974-es versenyt követő, tehát második karmesterverseny zsűrijében már benne voltam. A mostanit megelőzően pedig januárban Nyíregyházán zsűriztem, és örömmel veszek részt minden ilyen versenyen. Erre a februári országos versenyre már ősszel kaptam felkérést az oktatási hivataltól, hivatalosan a Minisztériumtól, mint főszervezőtől, s megkértek, hogy a zsűri elnökéként vegyek részt ebben a munkában. Ami avval is járt, hogy a helyszínen kellett értékelni, tehát szemből megmondani a véleményyt, és azért ez nem könnyű. Viszont már hozzászóltam az ilyen feladatokhoz, és nem a kellemetlen oldalról fogom fel, már úgy érve a kellemetlent, amikor valamit meg kell indokolni. A tanári pályamon is, és régebben, amikor zeneigazgató voltam az Operában, próbaénekléseken, próbajátékokon ugyanez volt a feladat. Döntést kellett hozni. A zenében pedig nehéz a döntés, hiszen nincs centiméter, stopper, nincsen gólvonal.

I Milyen szempontok alapján döntöttek ezen a versenyen? Ami lehet más akár műfajonként, az operában, más korosztályonként, vagy egy ifjúsági zenekarnál.

– Külön szempontokat nem figyeltem, vagyis itt adott volt, mit veszünk figyelembe, így a ritmikai felkészültséget, intonációt, együttjátszást. Én inkább azt értékeltem, együttesen hogyan hat rám az egész, arra figyeltem, tisztán játszik-e az együttes, vagy hogyan valósul meg a koncepció. Vannak alap technikai dolgok, amiknek meg kell történniük. Itt az adó-vevő berendezés, azaz a szereplők és a hallgatóság közötti sugárzás, ami fontos.

I A helyezésekből ítélve szoros volt a verseny...

– Sokat kellett tanácskoznunk, megbeszelnünk a hallottakat, hiszen az első „Ki mit tud” óta

közhely, hogy a zsűri nehéz helyzetben van. De tényleg sokszor, sok helyen tanakodtunk, és meghánytunk-vetettünk minden szempontot, bizony elég szoros volt a küzdelem, és sok jó produkciónak voltunk tanúi. Például a szimfonikus zenekar kategóriában olyan szoros volt a verseny, hogy megosztott első díjat adtunk ki, a szombathelyi Savaria Kamarazene-karnak és a Pécsi Művészeti Gimnázium vonószenekarának.

I Második helyezés viszont nem volt.

– Igen, mert vannak anyagi szempontok is, amit figyelembe véve úgy kellett felosztani a díjakat, hogy az arra szánt összeg megfeleljen a kiadottaknak...

I Több kortárs mű is szerepelt a választott darabok között, Csemiczky Miklós, Ligeti György, fúvós átíratok Makovecz Pál-Szalai András, Tóth Péter szerzőségével. Mennyire tud az ifjúsági korosztály megbirkózni kortárs művekkel, nem kell-e a megértésükhöz nagyobb érettség, mint a klasszikus szerzőkhöz?

– Úgy gondolom, nem. Talán csak más a technikai hozzáállás, említhetném pl. Dubrovay László érdekes Berregő polkáját, amit az első helyezett Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola fúvószenekara adott elő Makovecz Pál vezényletével, aki kitűnő szakember. Játékmódban más, zeneileg viszont nem okoz nagyobb nehézséget, mint egy Bach-átírat, vagy más klasszikus zene átírata. A fúvós zenekari irodalom a XX. században indult el, ezért nagyon sok átírat született a korábbi klasszikus vagy romantikus zenéből. Sok ilyen szerepelt, a romantikus zenéből az elején mindjárt Liszt Mazeppája, ami nagyon nehéz, mert rengeteg vonós effektus, vonós hangzás van benne, de ügyesen megoldották. Nem hiszem, hogy más érettség kell, hanem rendkívül jó technikai beállítottság, és itt kiemelném a vonós és rézfúvós betanító tanárokat. A vonósoknál olyan egységes vonókezelés, és olyan egységes vonós hangzások jöttek létre, amire sokszor professzionális zenekaroknál is fölkapja a fejét az ember.

I Éppen a Szent István Zeneművészeti Szakközépiskola együtteseivel beszélhetünk átmenetről, hiszen a már professzionális zenekaruk, a Zuglói Filharmónia közvetlenül átveheti a legkiválóbb szakközépiskolásokat.

– A vonósokat említve egy dolog volt, ami

belső vitára kényszerített. Nem véletlen, hogy az egységes vonóshangzás miatt két vonószekernak kapott első díjat. Az igazság kedvéért meg kell említenem, hogy ott, ahol kevesebben vannak a fúvósok, kevesebb a hibalehetőség az intonáció, együttjátszás, hangzásarányok tekintetében. Ezért föl is vettem, hogy legközelebb ezt a két kategóriát külön kéne választani. Azaz a vonószekernari és szimfonikus zenekari kategóriát, ami ezen a versenyen együtt szerepelt. Nem könnyebb, de más kategória. Nagyobb a hibalehetőség a szimfonikus zenekarnál, mint a vonószekernarnál. A másik megfigyelésem pedig az, hogy nem véletlen a fúvósok jó szereplése. Figyelemmel kísérem az egyetemen is a versenyeredményeket, fúvósaink külföldi versenyekről sem térnek haza díjak nélkül.

Erősségünk a fúvószene?

– Kiemelném a rézfúvósokat. Nem véletlen, hogy több nyugat-európai zenekarban sok magyar származású rézfúvós van. Fúvós tehetségeink közül többen mennek ki külföldi tanulmányokra, más feladatokra. Az itt szereplő zenekarokban is kiemelkedő szóló részeket hallottunk, tiszta, szép hangú és virtuóz szólókat fújnak.

A korábban említett nyíregyházi zenei versenyen is trombitás jeleskedett.

– Igen, ott is egy trombitás kapta az első díjat.

Ezek szerint a vonósoknak rá kell erősíteniük, hogy utolérjék a rézfúvósokat?

– Nem, ezt nem mondanám, hanem jelenleg fúvósainknak van nagyobb híruk.

Tanár úr szerint mi volt ennek a versenynek a tanulsága?

– Ha az ember a tanulságot taglalja, akkor mindig keresi a negatívumokat. Az előbb említett beosztási problémától, a kamarazenei/szimfonikus együttesek különválasztásától eltekintve inkább tapasztalatról beszélnek tanulság helyett. Rendkívül élvezetes, szép napot szereztek nekem. Manapság divatos a maratoni koncert, magam is részt vettem Kodály-maratonon régebben, és van olyan maraton, ami előadóhoz is kapcsolódik. Ez egy újfajta dolog volt, változatos előadókkal, változatos műsorral, mégsem érezte senki hosszúnak vagy fárasztónak az egész napon át tartó hangversenyeket. Persze a közönség változott azért, a pécsi, szombathelyiek, debreceniek nyilván nem maradtak végig ott, de a stabil közönség és a házigazdák végig kitarítottak. Az ifjúság és a zene szünni nem akaró poézisa – bár ez most fellengzősen hangzik – hatotta át az egész eseményt, és ez nagyon felemelő volt. Még egy társadalmi dolgot említenék, ami fontos a fiatalágunk számára, hogy bár nem kötelező ze-

nésnek lenni, de a zene bevonásával kell emelni a nevelési szintet. Elnézem a fiatal muzsikusok arcát, teljesen mássá teszi a zene, zenélésben való részvétel őket.

Nem mindenki lesz bivatásos zenész azok közül, akik itt szerepeltek, de egy életre szeretni fogja a zenét.

– Igen, így van, és sokan zenélnek, énekelnek akár amatőr kórusban, és ez a tevékenység lelket-embert gyógyító valami, nem véletlenül adnak nagy teret a zenélésnek, vagy tiltották el Spártában. Akár olyan szomorú eseményen is, mint egy temetés, hiába vannak szívhez szóló beszédek, ha megszólal a muzsika, akkor mindenkinek elszorul a toroka, mert olyat szólaltat meg, ami szóban kifejezhetetlen. Kodály számtalanszor fogalmazott szép dolgot a zenéről, ezek egyike nem szó szerinti idézetben, hogy a zene olyan fontos, mint a levegő, csak akkor vesszük észre, amikor már hiányzik. A másik, amit le is írtam a minisztériumnak küldött beszámolómban, és ami a magyar zenekari, zenei kultúráról szól, hogy azért is fontosak ezek a versenyek, mert minden nép csak addig marad fenn, ameddig meg tudja őrizni kultúráját.

Ezeknél szebbet, fontosabbat aligha állíthatunk, és számomra ilyen szép gondolat még, amit szintén Tanár úrtól ballottam, hogy a zenész ne úgy álljon a közönség elé, mint bírái elé, hanem mint egy pap a gyülekezete elé.

– Amióta Liszt Ferencnek ezt a mondását hallottam, nem mondom, hogy nem izgulok, és nem úgy állok a közönség elé, mindegy mit szólnak, de mindenféleképpen más hozzáállást ad. Sőt, még a zenekar felé is másképp fordulok, nem az foglalkoztat, mit mondok és kérek rosszul, hanem, hogy velük valami közös platformra kell jutnom, valami szavakkal kifejezhetetlen dolgot kell kihozni a zenekari produkcióból.

A karmester szerepéről szólva a versenyen Záborszky Kálmán kapott karmesteri különdíjat.

– Noha voltak kitűnő produkciók, jó karmesterek, a díj odaítélését a nagyobb rutin, és egy modern mű vezénylése indokolta, Csengery Dániel, ami váltakozó ütemű, és mindig nehéz egy karmester számára, egy gyors, váltakozó ütemű művet dirigálni. Nem ostinato, hanem egészen váltakozó ütemű ritmusban kellett vezényelni. Ezt a ritmikailag rendkívül nehéz művet technikailag nem egyszerű megoldani, s ezt egy karmesternek éppen úgy ki kell gyakorolni, mint a fúvósok egy futamot, vonósok egy szép variációt.

Milyen tanácsokat adna jövőbeni zenekari zenészeknek, milyen jó zenekar?

– Aki már játszott zenekarban, az tudja, hogy csodálatos érzés. Akár az énekkarban, az alkalmazkodás, az arányok, a ritmikai együttlét, a pontos intonáció meg kell, hogy legyen. Különösen a vonósoknál fontos még, hogy megszokják azt a bizonyos látószöveget, és amikor főiskolai zenekart vezettem, mindenkinek azt mondtam, hogy úgy üljenek, hogy egy szögben lássák a zenekari anyagot, a szólamvezetőt és a karmestert. Olvasni kell a kottát, figyelni kell, hogy a szólamvezető hogyan játszik, milyen vonással, és a karmestert, milyen tempóban dirigál. Ha ezt a hármat össze tudja hozni jól, ott kezdődik a zenekari muzsikus. A zenekari muzsikusnak egyben kamarazenesznek is kell lenni, hiszen nemcsak a saját szólamát kell állandóan figyelni, hanem a többit is, milyen módon lehet alkalmazkodni a másik fúvósszólamhoz, figyelni a ritmus lüktetését, az ostinato ritmust, egy-egy vezető harmóniai vonulatot. Így fogalmaznám meg. A zenekari muzsikus nagyon fontos. Sosem szerettem, és bántott is, amit még régen, a karmesteri pályám elején tapasztaltam, akár csak a hangszeres pedagógiában, hogy másodrangúnak tartották a zenekari zenélést. Ez régen volt már, körülbelül negyven éve, úgyhogy bátran mondhatom. Úgy mondták, „szólista akarok lenni, a tanárom is azt mondja, ne romsam el a technikámat azzal, hogy zenekarban játszom”. Ez butaság. A zenekarban is lehet jó technikával játszani.

Tanár úr ütősként szólózott?

– Az én időmben még nem volt ekkora nagy divatja a szólista ütőhangszernek, volt a Bartók szonáta, amit sokat játszottam, vezényeltem is a zenekari verziót később. Nagyon érdekesek a mostani ütőegyüttesek, nagyon-nagyon érdekes színfolt, de ez nem változtatja meg az én véleményemet, hogy az ütőhangszer elsősorban zenekari és nem szólóhangszer. Érdekes mutatványokat tudnak, de nekem sokkal többet ér az az ütős, aki elindít egy Beethoven hegedűversenyt, mint aki 15/16-ban három kongán játszik egy szonátát.

Ugyanakkor a kamarazene művelése is lényeges.

– Kell is, az hozzátartozik, és szólózni is kell. Szólózni, kamarázni és zenekarban játszani. Szólózásra kevesebb a felkérés, de keresni kell a lehetőségét, akár milyen helyen, még ha félig egy szíveségkoncerten, vagy egy szeretetvendégség alkalmával, meg kell találni a szólózás, kamarázás lehetőségét, kvartettben, fúvós együttesben. Nem véletlen, hogy ez a többirányúság mindig volt a zenetörténet folyamán, hiszen ezáltal alakultak ki műfajok.

(Csanda Mária)

A verseny díjazottjainak névsora az újság 41. oldalán található.